

Maria Cichorzewska-Drabik

Działalność Wojewódzkiej Pracowni Konserwatorskiej przy Muzeum w Łańcucie

---

Ochrona Zabytków 23/4 (91), 314-315

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIAŁALNOŚĆ WOJEWÓDZKIEJ PRACOWNI KONSERWATORSKIEJ PRZY MUZEUM W ŁAŃCUCIE

Ogromne potrzeby konserwatorskie województwa rzeszowskiego oraz poszczególnych muzeów na tym terenie skłoniły dyrekcję Muzeum w Łańcucie do podjęcia dodatkowych obowiązków i do włączenia się w akcję ratowania zabytków pocerkwianych. Istniejąca od roku 1960 w Muzeum jednoosobowa pracownia konserwatorska nie była w stanie sprostać szerszemu zakresowi pracy. Zwożone z opuszczonych cerkwi obiekty wymagały natychmiastowego zabezpieczenia. Powołano więc do życia i zorganizowano Wojewódzką Pracownię Konserwatorską, której cele i zadania zostały określone zarządzeniem Ministra Kultury i Sztuki (Dz. U. MKiS z dnia 18.X.1963 r.) w sprawie przekazania Muzeum w Łańcucie niektórych czynności Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Rzeszowie. Są to: 1) Nadzór konserwatorski nad realizacją pracy przy zabytkach ruchomych i zgłaszanie wniosków Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. 2) Wykonywanie czynności rzeczoznawczych i technicznych zleconych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w zakresie ochrony nad zabytkami ruchomymi. 3) Pomoc i fachowe porady dla muzeów i kolekcji z terenu województwa rzeszowskiego w zakresie konserwacji muzealiów.

Poza wyżej wymienionymi czynnościami należącymi do działu konserwatorskiego utworzono osobny dział, zajmujący się wyłącznie zwożeniem i magazynowaniem obiektów z terenu województwa. Należy dodać, że pracownia prowadzi równocześnie systematyczne prace konserwatorskie w Zamku w Łańcucie i sprawuje stały nadzór nad jego zbiorami. Działalność ta będzie objęta osobnym opracowaniem. Ten szeroki i bezprecedensowy zakres czynności wymagał odpowiedniego zespołu specjalistów z każdej dziedziny konserwatorskiej. Obecnie pracownia dysponuje fachowcami w dziedzinie konserwacji malarstwa, tkanin, kamienia, metalu i mebli oraz ma załączek własnego laboratorium chemicznego. Poza pełnym podstawowym wyposażeniem ostatnio pracownia otrzymała aparat RTG.

Do końca 1969 roku przeprowadzono zabiegi konserwatorskie na 620 ikonach pochodzących

z terenu całego województwa rzeszowskiego, które znajdują się obecnie w zbiorach Składnicy Zabytków Ruchomych w Muzeum Zamku w Łańcucie. Zabezpieczono i zakonserwowano również 360 tkanin pocerkwianych.

Trzeba podkreślić z całym naciskiem, że stan zachowania obiektów zwożonych z cerkwi jest wyjątkowo zły. Najbardziej znamienne jest fakt, że przewozić je można jedynie w pozycji leżącej, gdyż inna groziłaby niejednokrotnie osypaniem się malowidła. Powierzchnowe zabezpieczenie przed przewożeniem nie zawsze jest możliwe. Najczęściej zresztą nawet po dołączonym zabezpieczeniu malowidła, ikony wymagają wyjątkowej opieki w czasie transportu, ponieważ w większości wypadków podobrazia są zaatakowane i zniszczone zarówno przez anobia, jak i grzyb. Warstwy brudu niekiedy uniemożliwiają nawet odczytanie treści obrazu. Dopiero w pracowni konserwatorskiej można rozeznać się w przywiezionym materiale. Większość obiektów malowana jest na podobrazu drewnianym, na technicznie słabo przygotowanej zaprawie; prawdopodobnie pochodzi z na pół ludowych warsztatów.

Realizując zadania określone przez Ministra Kultury i Sztuki udziela się pomocy instruktażowo-konserwatorskiej muzeom nie mającym pracowni konserwatorskiej. Pomoc ta polega na instruktażu i podaniu ustaleń dotyczących profilaktyki zbiorów. Szczególny nacisk kładzie się na pomiary i kontrole parametrów temperatury i wilgotności, oraz na właściwy sposób przechowywania muzealiów. W miarę możliwości przerobowej pracowni przeprowadza się również pełną konserwację najcenniejszych obiektów z poszczególnych muzeów. W sumie do końca roku 1969 przeprowadzono około 50 kontroli instruktażowych, które przyczyniły się do poprawnego magazynowania zbiorów i przestrzegania odpowiednich warunków na ekspozycjach w poszczególnych muzeach.

Dotyczy to następujących muzeów państwowych: w Przemyślu, Jarosławiu, Krośnie, Bieczu, Żarnowcu, oraz muzeów społecznych w Przemyślu, Lubaczowie, Łańcucie i Prze-

worsku. Poza tym konserwatorzy pracowni łańcuckiej biorą udział w Komisjach Konserwatorskich organizowanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, związanych z pracami na terenie województwa oraz wykonują badania i odkrywki w różnych obiektach

zabytkowych, zależnie od potrzeb i zaleceń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Rzeszowie.

mgr Maria Cichorzewska-Drabik
Wojewódzka Pracownia Konserwatorska
Łańcut

ACTIVITIES OF THE DISTRICT CONSERVATION ATELIER IN THE ŁAŃCUT MUSEUM

On the basis of an atelier existing within the Łańcut Museum a District Conservation Atelier has been called into being in 1963 that is now responsible for a wide range of tasks, comprising (a) the conservator's supervision over the works conducted on movable monuments and submitting the proposals to the Voivodship Conservator, (b) the expert studies and technical works commissioned by the Voivodship Conservator within the protection activities concerning the mobile monuments, (c) the assistance and advisory functions serving the museums and collections of the Rzeszów

Voivodship in their conservation work on museum pieces.

In addition to activities listed above and normally performed by its conservation department a special department of the Atelier is gathering and storing the objects coming from the Voivodship area. It deserves to be mentioned here that the Atelier is also responsible for the systematic conservation operations on objects from the Łańcut Museum and performs a regular supervision over its collections.

B. KWIECIŃSKA, M. WIRSKA-PARACHONIAK, WŁ. PARACHONIAK

ZASTOSOWANIE TRANSMISYJNEJ MIKROSKOPII ELEKTRONOWEJ W BADANIACH NAD TZW. GRAFITOWĄ CERAMIKĄ CELTYCKĄ

Ceramika zwana grafitową należy do charakterystycznych znalezisk późnolateńskiej kultury celtyckiej (ok. II wieku p.n.e.), obejmującej swym zasięgiem przede wszystkim obszary Europy Środkowej, w tym także i Czechy. Jej „odpryskiem” są ślady bytności Celtów na ziemiach polskich, koncentrujące się głównie na terenach Górnego Śląska i Małopolski (rejon krakowsko-miechowski)¹.

Zabytki ceramiczne określane mianem grafitowych charakteryzują się — jak sama nazwa wskazuje — ciemnoszarym zabarwieniem powierzchni i przełamu oraz wyraźnie metalicz-

nym, zbliżonym do grafitu połyskiem. Okrucami tych skorup pisać można jak ołówkiem. Znany jest fakt, że grafit w postaci drobno roztartego surowca mineralnego był rzeczywiście używany do produkcji naczyń ceramicznych w okresie kultury lateńskiej. Wprowadzenie tego surowca jako domieszki schudzającej masę garncarską było zapewne niegdyś dziełem przypadku, ale w konsekwencji dało wyroby o dużych walorach estetycznych, słabej przepuszczalności płynów oraz o znacznej odporności chemicznej i termicznej. Nie wykluczało toż możliwości użytkowania ich w produkcji metalurgicznej. Tak korzystny wpływ domieszki grafitu do masy garncarskiej spowodował, że stał się on surowcem cennym, poszukiwanym i będącym niewątpliwie przedmiotem handlu.

¹ Z. Woźniak *Celtowie w Polsce*, Kraków 1968, PAN, s. 18.